

POTOCZNY OBRAZ KORUPCJI

Warszawa, styczeń 2003 roku

Przeprowadzony w styczniu 2003 r. sondaż nawiązał do wcześniejszych badań OBOP nad postrzeganiem korupcji i wykazał, że:

- Poczucie wszechobecności korupcji utrzymuje się. 57% proc. badanych uważa, że korupcja występuje w Polsce bardzo często, a kolejne 32 %, że często.
- W przewidywaniach dotyczących przyszłości korupcji w Polsce dominuje pesymizm; jedynie 18 % badanych spodziewa się, że w najbliższych kilku latach nastąpi poprawa; 22 % spodziewa się pogorszenia, a 49% nie oczekuje żadnych zmian.
- Panuje przekonanie, że w Polsce wszystko można sobie łatwo załatwić za pieniądze – korzystny zapis ustawy w Sejmie (59%), korzystną decyzję w wysokim urzędzie państwowym (62%) i gminie (71%), korzystny wyrok w sądzie (57%) i przychylność gazet (59%).

TNS OBOP

ul. Dereniowa 11, 02 776 Warszawa

Tel: (48 22) 648 2044 (-46), 644 9995 Fax: (48 22) 644 9947 e-mail: obop@obop.com.pl www.obop.com.pl

Cytowanie, publiczne odtwarzanie, kopiowanie oraz wykorzystywanie w innej formie danych, informacji i opracowań zawartych w tej publikacji jest dozwolone pod warunkiem podania źródła.

Korupcja jest jedną z najważniejszych chorób życia publicznego w III Rzeczypospolitej. Sondaże na temat korupcji OBOP przeprowadził dwa razy. Pierwszy, zrealizowany pod koniec 1999 r., po dwóch latach rządów AWS i UW pokazał, że przekonanie o wszechobecności korupcji było w społeczeństwie powszechne. Drugi sondaż, przeprowadzony w kwietniu 2002 roku, po pół roku rządów koalicji SLD-UP i SLD pokazał, że w czasie, jaki upłynął od pierwszego pomiaru, poczucie wszechobecności korupcji istotnie wzrosło. W styczniu 2003 r. OBOP przeprowadził trzeci sondaż, a zrobił to tuż po ujawnieniu bulwersującej opinii publiczną afery Rywina. Raport zdaje sprawę z wyników tego badania i rzuca je na tło wyników wcześniejszych¹.

Společne odczucie korupcji

Najprostszym i naturalnym sposobem pomiaru społecznego odczucia korupcji jest pytanie o ocenę jej występowania. Tabela zawiera porównanie odpowiedzi na to pytanie, uzyskanych w trzech kolejnych badaniach

Dane w proc.

Czy sądzi Pan(i), że w Polsce występuje korupcja?	listopad 1999 N=1025	kwiecień 2002 N=1009	styczeń 2003 N=1007
bardzo często	43	54	57
raczej często	41	32	32
raczej rzadko	5	7	5
bardzo rzadko	1	0	1
trudno powiedzieć	10	7	5

Porównanie wykazuje, że poczucie obecności, a raczej wszechobecności korupcji jest dziś większe niż było trzy lata temu, ale w ostatnim roku wzrosło już

¹ Sondaż zrealizowano w dniach 11 – 13. stycznia 2003 r. na ogólnopolskiej losowej reprezentatywnej próbie 1007 mieszkańców Polski powyżej 15 roku życia. Maksymalny statystyczny błąd pomiaru dla tej wielkości próby wynosi +/- 3,1%, przy wiarygodności oszacowania równej 95%.

niewiele. Zdaje się, że występuje tu *zjawisko nasycenia*. Już prawie wszyscy, 89 proc., uważają, że korupcja jest zjawiskiem powszechnym – występuje bardzo często lub raczej często, a tylko 6 proc., że raczej rzadko lub bardzo rzadko.

Obszary przekupstwa w Polsce

Korupcja to przekupstwo funkcjonariuszy publicznych, ludzi władzy: ustawodawczej, wykonawczej – rządowej lub samorządowej, sądowej, a także czwartej władzy – ludzi mediów. W sondażu spytano, co Polacy myślą o możliwościach ich przekupienia, nazwano je eufemistycznie „załatwieniem sobie za pieniądze”. Odpowiedzi zawiera tabela.

Dane w proc.

Czy Pana(i) zdaniem, w Polsce można załatwić sobie za pieniądze;	Bardzo łatwo	Łatwo	Trudno	Bardzo trudno	Nie można w ogóle	Trudno powiedzieć
Korzystny zapis ustawy Sejmowej	14	35	14	6	4	27
Korzystną decyzję w wysokim urzędzie państwowym	19	43	14	3	3	18
Korzystną decyzję w urzędzie gminy	30	41	10	3	2	14
Korzystny wyrok sądu	21	37	15	4	3	20
Przychylność gazet	19	40	11	3	3	24

Okazuje się, że w Polsce panuje przekonanie, że za pieniądze można sobie załatwić praktycznie wszystko i przekupić można każdego. Połowa badanych (49 proc.) sądzi, że w Polsce łatwo lub nawet bardzo łatwo załatwić dla siebie zapis w ustawie, połowa (52 proc.) sądzi też, że można załatwić korzystną decyzję w *wysokim* urzędzie państwowym, a aż 71 proc. – że można to zrobić w gminie. 58 proc. uważa, że można sobie załatwić korzystny wyrok sądu, a 59 proc, że można kupić sobie przychylność gazet. Ponieważ część badanych nie ma zdania, procentowa przewaga przekonanych o możliwości korupcji nad tymi, którzy uważają

ją za trudną lub niemożliwą jest w każdym przypadku *przynajmniej* dwukrotna. W *potocznym mniemaniu wszystkie władze w Polsce – ustawodawcza, wykonawcza, sądowa oraz „czwarta władza” są poważnie dotknięte lub wręcz przeżarte korupcją.*

Politycy a obywatele

Problemem w moralnej ocenie korupcji władzy są podobieństwa i różnice między politykami a ogółem społeczeństwa. Jeśli ktoś uważa, że politycy są tacy sami jak społeczeństwo, to łatwiej ich zrozumie i usprawiedliwi. O to podobieństwo pytano we wszystkich trzech sondażach o korupcji.

dane w proc.

Czy Pana(i) zdaniem, ogólnie rzecz biorąc, obecnie politycy polscy pod względem uczciwości są:			
	XI 1999	IV 2002	I 2003
lepsi od ogółu obywateli	1	2	2
podobni do ogółu obywateli	48	42	46
gorsi od ogółu obywateli	40	47	44
trudno powiedzieć	11	9	8

W uzyskanych ocenach nie widać żadnej regularnej zmiany. Tym niemniej najzupełniej nieliczni obywatele uważają polityków za uczciwszych od ogółu. Mniej więcej tyle samo jest ludzi, którzy uważają polityków za podobnych do ogółu i ludzi, którzy uważają ich za gorszych od ogółu. Procesy polityczne i zmiana władzy, która dokonała się w 1999 roku nie zmieniła moralnej oceny polityków, a jeśli już, to raczej przyczyniła się do pogorszenia tej oceny.

Przyszłość korupcji w Polsce

Słowo „przyszłość” ma konotację pozytywną, tym niemniej można zastanawiać się nad przyszłością tak negatywnego zjawiska jak korupcja. Od społeczeństwa, które widzi korupcję jako zjawisko nagminne, a przy tym nisko ocenia polityków, nie należy się spodziewać optymistycznych odpowiedzi na pytania o przewidywany zasięg korupcji w najbliższych latach.

Jak Pan(i) myśli, czy w najbliższych kilku latach, ogólnie rzecz biorąc, korupcja i przekupstwo w Polsce	
zmniejszą się	18%
pozostaną takie same	49%
zwiększą się	22%
trudno powiedzieć	11%

Odpowiedź „pozostaną takie same” należy traktować jako pesymistyczną, gdyż 89 proc. badanych uważa korupcję za zjawisko częste. Tych, co uważają, że korupcja się zwiększy, należy uważać za pesymistów skrajnych.

Rok temu optymizm w poglądach na przyszłość korupcji był mocno związany z orientacją polityczną. Zwolennicy partii obecnej koalicji rządowej byli zdecydowanie większymi optymistami niż reszta; widać to było zwłaszcza w porównaniu optymistów ze skrajnymi pesymistami. Dziś różnice między sympatykami różnych partii są już znacznie mniejsze i nie układają się już w tak prosty wzór (zob. PSL)

dane w proc.

Głosowanie w wyborach z dn. 23 IX 2001 r.	Jak Pan(i) myśli, czy w najbliższych kilku latach, ogólnie rzecz biorąc, korupcja i przekupstwo w Polsce		
	zmniejszą się	pozostaną takie same	zwiększą się
SLD-UP	27	44	16
PSL	6	54	30
Samoobrona	17	45	21
PO	23	55	18
PiS	20	64	12
LPR	19	48	19

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”